

בוא נבנס, נגיד שלום
לחזקי. אולי גם היזם
הוא יחדש לנו משהו?

עבר כבר חדש בערך
מאז שהיינו כאן
פעם אחרונה.

הקדמה חשובה

ביחידה זו נלמדות ההלכות של בדיקת פירות וירקות מתולעים.
מומלץ מאוד לבצע פיזית את הבדיקה בכיתה, כחלק מהלימוד - מעשה בפועל.
ביחידה יש התייחסות לניפוי קמח, בדיקת ירקות עליים, בדיקת משמשים, ניקוי תפוזים מכנימות וברירת אורז.
בפעילות המעשית תוכלו לבצע בכיתה חלק מהדברים או את כולם.
ניתן להפעיל זאת כתחנות שהתלמידים עוברים בהם, לפי סדר או בוחרים להיכנס להצטרף.

הו, אילו אנשים חשובים! שלום וברוכים הבאים. יש לי פה בדיוק
עבודה, אז אנשים אתכם אתי אל מ"אחורי הקלעים". לחלק האחורי במסעדה. אולי אפילו
תעזרו לי.

אווהו, מה זה אסוף הדברים שפאן?

גזרו את הכרטיסים מהנספח.

למה כל המוצרים האלה כאן?

אלו מוצרים שבקשו ממני להכין לקראת הארחות הבאות. רוצים
להכין סלטי חסה וברוב, לבשל ארז, לאפות עוגת משמשים ולסחט מיץ תפוזים מרענן.

אתה אמור לאפות ולבשל?

לא, לא. אני לא הטבח, אני משגיח הכשרות. התפקיד שלי הוא להכין
את המוצרים מבחינת כשרות.

מה יכול להיות לא כשר בחסה וברוב, בקמח ובארז?
הרי יש כשרות על המוצרים..

זו שאלה מעלה!

כדי לענות על השאלה, פענחו את הצפון הבא - גימטריה:

40 ,10 ,70 ,30 ,6 ,400

תולעים

יש ירקות, פירות ומוצרים שונים שעלולים להתפתח בהם תולעים, חרקים ושרצים. אסור אכילת שרצים הוא חמור מאוד.

בואו נקרא את ההלכה הבאה:

הלכות והליכות, חלק ב, הלכות כשרות, פרק ד סעיף לה:

הרבה אזהרות הזהירה התורה על אכילת שרצים, ועוברין על אכילתן בכמה לאוין ומטמאין את הנפש כדכתיב: 'נטמאתם בם' (ויקרא יא, מג), ולכן צריך האדם לזהר מאד מאד שלא יפשל בהם. (סעיף מה)

אז התפקיד שלך הוא בעצם להוציא את התולעים?

התפקיד שלי הוא לבדוק שאין תולעים. במקרה שמוצאים תולעים - יש בזה פסיקות שונות איך לנהג עם המאכל.

תוכל להראות לנו איך אתה עושה את זה?

מה דעתכם לעשות את זה יחד?

ההתאמות מופיעות
במהשך - ליד כל
כותרת יש את
התמונות המתאימות

קחו את הפרטיסים שגזרתם
ונסו להתאים בין המאכלים לבליים המסיעים
לבדוק אותם מתולעים.

בעת נעבד לפי הסדר, ונראה אם אכן צדקתם.

1. קמח

נתחיל מהקמח. ונלמד קדם כל את ההלכה

הלכות והליכות, חלק ב, הלכות כשרות, פרק ד, סעיף מג

לפעמים נמצאות בקמח וכיוצא בו תולעים גדולות ודי בכך שמנפה את הקמח בנפה שאין התולעים עוברות בה. אבל אם נמצאו בו תולעים קטנות, לא מועילה הנפה. ומי שיש לו חטים מתלעות יעשה **שיאלת חכם** איך לטחן אותן. (סעיף לד)

המנהג היום: לנפות את הקמח בנפה המכנה 'נפת משי', שהיא ברמת צפיפות גבוהה.

אז אני לוקח את נפת המשי ומנפה דרכה את הקמח.

מצין, כן גם אם יש בו תולעים הן לא יעברו דרך החורים הצפופים של הנפה, ונוכל לדעת בודאות שהקמח המנפה נקי מתולעים.

2. יִרְקוֹת עֲלִיִּים

מה צריך לעשות עם החסות והכרוב?

שמעתי שמגדלים אותם בגדול מיוחד כדי שיהיו ללא תולעים.

בירקות עליים כמו חסות, כרוב, כוסברה, סלרי וכדומה מצוי נישן הרבה חרקים. לכן, כמו שאמרת, דוד, מגדלים אותם בגדול מיוחד בחממות כדי שיהיו בהם כפח נפחות חרקים. אבל עם זאת עדין יש צורך לבדוק אותם.

הלכות והליכות חלק ב, הלכות כשרות, פרק ד, סעיף מב בהערה:

הלכה למעשה: פירות וירקות **המחזקים** בתולעים²⁶, יש לבדק אותם היטב לפני האכילה. ירקות עליים נחשבים מחזקים בתולעים ולכן יש לקנות רק עם **הכשר** ראוי לפקוח על חרקים. וגם אותם צריך להשרות במים עם סבון או חמר נקוי מיוחד למשך שלש דקות, ואחר כך לשטף היטב במים.

אני מפריד את העלים ושם בקערה. וממלא מים עם סבון.

עכשו אתה צריך לחכות שלוש דקות...

פעילות אתגר בשלוש דקות:
חברו משפט המעיד לבדיקת ירקות ופירות מתולעים,
מבלי להשתמש במלים: תולעים, חרקים, בדיקה.

הנה, עברו שלוש דקות. עכשו אשטף את העלים אחד אחד תחת זרם מים.

כן תוכל להיות בטוח שהם נקיים וראויים לאכילה.

3. משמשים

הגענו לבדיקת המשמשים.

שמעתי שבמשמשים יכולים להיות תולעים. גם במשמשים טריים וגם במשמשים יבשים.

אין בודקים שאין תולעים במשמשים?

הלכות והליכות חלק ב, הלכות כשרות, פרק ד סעיף מא:

כל הפירות שאריכים בבדיקה מתולעים, צריך לפתח כל פרי ופרי ולהשליך את הגרעינים כדי שיוכל לבדקם יפה יפה. ולא מועיל אם בודק רק חלק מהם ואפילו בודק את הרב לא מועיל, אלא צריך לבדק כל פרי ופרי. (סעיף לו)

זה אומר שממש צריך לפתח כל אחד מהמשמשים ולבדק אותו בנפרד.

אכן! נפתח כל משמש בפני עצמו, נוציא את הגרעין ונסתכל בפנים היטב, שאין משהו חשוד שנמצא על הפרי מבפנים.

אם היו אלו משמשים יבשים - היה נחסך מאתנו להוציא את הגרעין, אבל עדן היינו צריכים לפתח אותם אחד אחד ולבדק מתולעים.

מאוד קל לבדק מול האור. באשר שמים את הפרי מול האור - הפרי מקבל שקיפות מסוימת ויותר קל לראות אם יש עליו עוד משהו לא רצוי. אם יש צורך נשתמש בזכוכית מגדלת, כדי להיות בטוחים שלא מצאנו תולעת בפרי.

תגיד לנו, חזקי, יש פרות שאתם לא מכניסים למסעדה בגלל הענין של התולעים? אולי כי קשה מדי לבדק אותם?

שאלה מצוינת! על פי ההלכה, אם יש פרי או ירק שיש בו הרבה תולעים, עד שכמעט אי אפשר לבדק אותו - אסור לאכל אותו כלל!

הלכות והליכות חלק ב, הלכות פשרות, פרק ד סעיף לט:

הרבה מיני ירקות ידועים ככאלה שיש בהם תולעים, ויש ירקות ששכיחות בהם תולעים קטנות. ויש מיני פרות וכן מיני ירקות שיש בהם כל כך הרבה תולעים עד שמעט אי אפשר לבדקם, וראוי לכל ירא שמים שלא לאכלם כלל. ויש מיני פרות שהגרעינים שלהם מחזקים בתולעים ואסור לאכלם. (סעיף לט)

פעם אבא שלי הסביר לי שלא אוכלים תאנים בכלל, בגלל שממש קשה לבדק אותם מתולעים.

האם יש עוד פרות או ירקות
שלא אוכלים אצלכם בבית
בגלל חשש מתולעים?

4. תפוזים

אני רואה שיש פה גם תפוזים. איפה יש תולעים בתפוזים? מה בדיוק צריך לעשות אתם?

בתפוזים עלולים להיות כנימות על הקלפות. על קלפת התפוזים לעתים נקודות שחורות, המושמשות כסוי, שמסתתות גדלים חרקים קטנים מאוד. חרקים אלו הם הכנימות.

אז איך מורידים אותם? הרי אמרת שהתפוזים מיעדים לסחיטה ואולי תוך כדי הסחיטה הם יגיעו לתוך המיץ...

נכון. כדי להוריד את הכנימות מהתפוזים נשטף אותם היטב במים. אפשר להוסיף גם סבון. ורק אחר כך נחתך אותם לחצאים עבור הסחיטה.

5. אָרֶז

הָאָרֶז הוּא מְמַשְׁפַּחַת הַקֹּטְנִיּוֹת. לְמִיטֵב יִדְעָתִי, בְּכָל סוּגֵי הַקֹּטְנִיּוֹת
עֲלִילִים לְהִתְפַּתַּח חֲרָקִים קֹטְנִים וְיֵשׁ לְבַדֵּק אוֹתָם לִפְנֵי הַבְּשׂוּל.

אֵת כָּל סוּגֵי הַקֹּטְנִיּוֹת בּוֹדְקִים בְּאוֹתָהּ צוּרָה?

לֹא דוּקָא. אֵת חֲלָקִים צָרִיךְ לְהַשְׁרוֹת בְּמִים לְזִמּוֹן מְסִיָּם, הַקֶּלֶפָה
שֶׁלָּהֶם הוֹפֶכֶת לְשִׁקּוּפָה וְאִזּוּ בּוֹדְקִים אֵת הַגְּרִיגִּירִים.

כֵּן, כִּי רְאִיתִי שְׂאֵמָא שְׁלִי עוֹשָׂה עִם הַשְּׁעוּעִית שֶׁהִיא מְכַנִּסָּה
לְחֶמֶן בְּכָל שַׁבָּת. אָבֵל לֹא רְאִיתִי שֶׁהִיא מְשֻׁרָה אָרֶז בְּמִים לִפְנֵי
הַשְּׂמוּשׁ.

נִכּוֹן, אֵת הָאָרֶז לֹא צָרִיךְ לְהַשְׁרוֹת, אֲלָא לִפְזֹר בְּכָל פַּעַם כַּמּוֹת קֹטְנָה
עַל צִלְחַת לְבִנָּה וְלְבַדֵּק בֵּין הַגְּרִיגִּירִים שֶׁאֵין תּוֹלָעִים קֹטְנִים.

אִיךָ נִדַּע מָה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת עִם כָּל סוּג שֶׁל קֹטְנִיּוֹת, וּבַעֲצָם
עִם כָּל סוּג שֶׁל מַאָּכֵל...?

שְׂאֵלָת שְׂאֵלָה נְבוֹנָה, בְּאַמַּת כְּמַעַט לְכָל סוּג פְּרִי יֵשׁ אֵת הַדֶּרֶךְ
הַמִּיחָדָת לְבַדֵּק אוֹתוֹ מִתּוֹלָעִים. בְּיָמֵינוּ יֵשׁ סִפְרֵי הַלְכָּה שֶׁבִּהְיָם טְבֵּלָאוֹת מְסִדְרוֹת וּמְאָרְגָנוֹת
שֶׁל כָּל סוּגֵי הַפְּרוֹת וְהַיִּדְּרוֹת וְדֶרֶךְ בְּדִיקָתָם. בְּדֶרֶךְ כָּלֵל הֵם מְסִדְרִים לִפִּי סֵדֶר הָאֵב שֶׁל שֵׁם
הַמַּאָּכֵל, כִּי שֶׁבְּקִלּוֹת אֵתָּה יָכוֹל לְמַצֵּא אֵת הַפְּרִי אוֹ הַיִּדְּק שֶׁאוֹתוֹ אֵתָּה רוֹצֶה לְאַכֵּל, וְלַדַּעַת
אִיךָ לְבַדֵּק אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יִהְיֶה תּוֹלָעִים חֲלִילָה. וְאִם עֲדוֹן אֵינְךָ יוֹדֵעַ אִיךָ לְבַדֵּק פְּרִי מְסִיָּם - תִּפְנֶה
לְרֹב וְתִשְׁאַל אוֹתוֹ. בְּיָוֶם יֵשׁ רַבָּנִים מְמַחִים מְאֹד בְּתַחֲסוֹם שֶׁל בְּדִיקַת פְּרוֹת וְיִרְקוֹת מִחֲרָקִים
וְתוֹלָעִים.

מְכִינִים שְׂאֵלָה לְרֹב:

בְּחֵרוּ מַאָּכֵל שֶׁתִּרְצוּ לַדַּעַת בִּיצֵד בּוֹדְקִים אוֹתוֹ וְנִסְחוּ יַחַד שְׂאֵלָה לְרֹב.
כְּתִבוּ אֵת הַשְּׂאֵלָה עַל פְּרָטִים 'שְׂאֵלַת רֹב' הַמְּצֹרֶף.

חֲזָקִי, תּוֹדָה רַבָּה! הִיָּה שְׂוָה לְהַכְנִס לְכָאן הַיּוֹם.

לְמַדְנוּ הַרְבֵּה דְּבָרִים חֲשׁוּבִים וּמַהוּתִיִּים.
כַּמָּה חֲשׁוּב לְבַדֵּק כָּל דְּבַר לִפְנֵי שֶׁמְכַנִּסִּים לָפָה.

רַק לְסִיִּים אֵין רוֹצֶה לִזְמֹר לָכֶם - שֶׁכִּמוֹ שֶׁחֲשׁוּב לְבַדֵּק כָּל דְּבַר שֶׁנִּכְנָס
לָפָה, כִּי חֲשׁוּב לְחַשֵּׁב לִפְנֵי כָּל מְלָה שֶׁיִּצְאָת מִהֶפָּה...